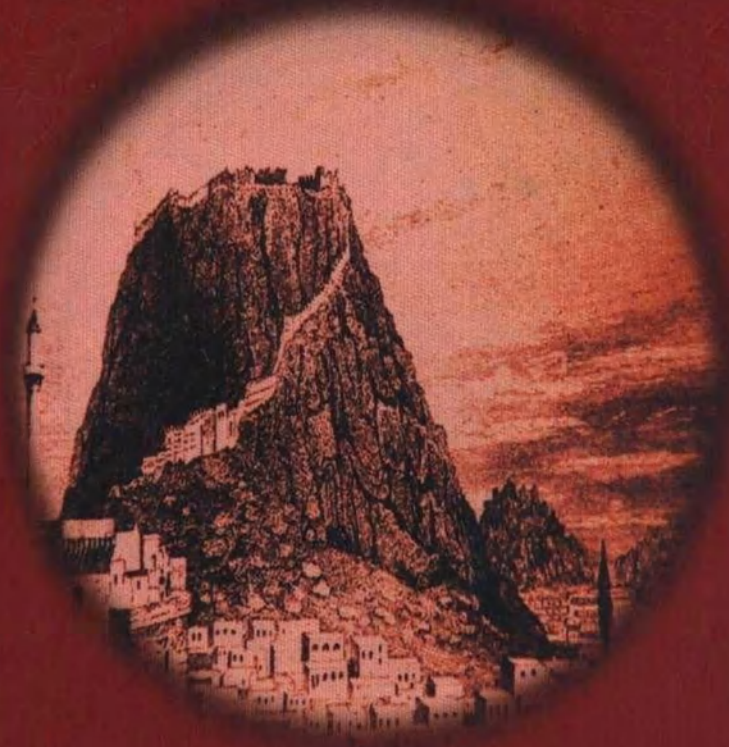

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

AFYON KARANHISAR

CİLT I

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

Yayın No: 35

<http://www.aku.edu.tr>
e mail: webadmin@aku.edu.tr

AFYONKARAHİSAR KÜTÜĞÜ
CİLT I

© Her hakkı Afyon Kocatepe Üniversitesine aittir.
Referans gösterilmeden alıntı yapılamaz.

ISBN: 975-7150-35-5
Kasım 2001

KAPAK DESENİ

Merhum Ömer Faruk Atabek'den uyarlama
M.A.Ş.

ÇİZİMLER

Sezai BULUT, Ali DÖLEK

BASKI

UYUM AJANS - Ankara

Telefon: 0312.229 39 72 • Faks: 0312.229 31 07
www.uyumajans.com.tr/

CİLT

Emek Cilt - Ankara

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

AFYONKARAHİSAR KÜTÜĞÜ

CİLT I

AFYON 2001

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
TARAFINDAN HAZIRLANIP BASTIRILMIŞTIR.**

PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ

Prof. Dr. Şan ÖZ-ALP
Rektör

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Nüket SARACEL
Prof. Dr. Ö. Faruk EMRULLAHOĞLU
Prof. Dr. H. Rıza AŞIKOĞLU

YAYINA HAZIRLAYANLAR

İbrahim KÜÇÜKKURT
Öğr. Gör. Muzaffer UYAN
Uzm. Mustafa KARAZEBEK
Okt. Latif DAŞDEMİR
Uzm. Yusuf İLGAR

RESİMLEME

Öğr. Gör. Muzaffer UYAN

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

AFYONKARAHİSAR İLİ COĞRAFYASI

I. AFYONKARAHİSAR İLİ GENEL COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	3
<i>Özer YILMAZ</i>	
A. Konumu	3
B. Yeryüzü Şekilleri	4
1) Dağlar	4
2) Platolar	10
3) Ovalar	11
4) Akarsu ve Göller	16
C. İklimi	20
1) Sıcaklık	21
2) Yağış	23
3) Basınç ve Rüzgarlar	24
D. Toprak	26
II. AFYONKARAHİSAR VE DOLAYININ JEOLJİSİ	27
<i>Yaşar KIBICI - Ahmet YILDIZ - Metin BAĞCI</i>	
A) Giriş	27
1) Karasal Tortullaşma	27
2) Levha İçi Volkanizma	27
3) Blok Faylanma	28
B) Stratigrafi	28
1) Sultan Dağları Kuzeyinin (Toros Kuşağı) Jeolojisi	29
2) Afyon Kuzeyi (İç Toros Kuşağı) Jeolojisi	36
3) Bolvadin (Afyon-Yunak-Konya) Dolayının Jeolojisi	40
4) Sandıklı Kuzey Kesiminin Jeolojisi	43
5) Sultan Dağları Kesimi (Toros Kuşağı) Jeolojisi	45
III. AFYONKARAHİSAR ÇEVRESİ FLORA VE VEJETASYONU	49
<i>Mustafa KARGIOĞLU</i>	
A) Flora	49
B) Vejetasyon	53
1) Karalarda Görülen Vejetasyon	54
2) Sulak ve Bataklık Alanların Bitki Örtüsü	55
IV. AFYONKARAHİSAR'DA BİTKİ ÖRTÜSÜ-TOPRAK İLİŞKİSİ	61
<i>Ahmet SERTESER</i>	
A) Büyük Toprak Grupları	64
B) Tarımsal Yapı	69
C) Toprakların Verimlilik Durumu	69
D) Toprak Sorunları	70

V. AFYONKARAHİSAR FAUNASI	73
<i>Yusuf HÜSEYİNOĞLU</i>	
A) Omurgalı Hayvanlar	73
B) Omurgasız Hayvanlar	76

İKİNCİ BÖLÜM

AFYONKARAHİSAR TARİHİ

I. İLK YERLEŞİMDEN ROMA DÖNEMİNE KADAR AFYONKARAHİSAR	83
<i>Ahmet İLASLI</i>	
A) M.Ö. III. Binde Afyonkarahisar	83
B) M.Ö. II. Binde Afyonkarahisar	90
C) M.Ö. I. Binde Afyonkarahisar	91
II. GREK VE ROMA DÖNEMLERİNDE AFYONKARAHİSAR	97
<i>Thomas Drew-BEAR</i>	
A) Genel Tarih	97
B) Şehirler ve Köyler	100
III. BİZANS DÖNEMİNDE AFYONKARAHİSAR	113
<i>C.S LIGHTFOOT</i>	
IV. SELÇUKLU VE BEYLİKLER DÖNEMİNDE AFYONKARAHİSAR	125
<i>Özer KÜPELİ</i>	
A) Afyonkarahisar'ın Fethi ve Selçuklular Dönemi	125
B) Sâhip Ataoğulları Dönemi	126
C) Germiyanogulları Dönemi	128
V. OSMANLILAR DÖNEMİNDE AFYONKARAHİSAR	133
<i>Özer KÜPELİ</i>	
A) Afyonkarahisar'da Osmanlı Hakimiyetinin Sağlanması	133
B) XVI. Yüzyıl (Celali İsyanları Dönemi)	134
C) XVII-XIX. Yüzyıllar	139
VI. CUMHURİYET DÖNEMİNDE AFYONKARAHİSAR	149
<i>Latif DAŞDEMİR</i>	
A) Mütareke Dönemi	149
B) Milli Mücadele Dönemi	156
C) Cumhuriyet Dönemi	166

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AFYONKARAHİSAR'IN TÜRK DÖNEMİ İDARİ YAPISI

I. SELÇUKLU VE BEYLİKLER DÖNEMİNDE İDARİ YAPI	.181
<i>Özer KÜPELİ</i>	
II. OSMANLILAR DÖNEMİNDE İDARİ YAPI	.185
<i>Mustafa KARAZEYBEK</i>	
A) Başlangıçtan XVI. Yüzyıl Sonuna Kadar İdarî Yapı	.186
B) XVII. Yüzyıldan XX. Yüzyılın Başlarına Kadar İdarî Yapı	.190
III. CUMHURİYET DÖNEMİNDE İDARİ YAPI	.211
<i>Latif DAŞDEMİR - Muzaffer UYAN</i>	
A) XX. Yüzyıl Başlarında İdarî Yapı	.211
B) Kaza ve Nahiyelere Göre Köy Dağılımı	.212
C) XX. Yüzyılın İkinci Yarısında İdarî Yapı	.215
D) XXI. Yüzyılda İdarî Yapı	.223
IV. MAHALLİ İDARELER	.243
<i>Muzaffer UYAN</i>	
A) Osmanlı Dönemi	.243
B) Cumhuriyet Dönemi	.245

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AFYONKARAHİSAR'DA TÜRK YERLEŞİM VE NÜFUSU

YERLEŞİM VE NÜFUS	.251
<i>Latif DAŞDEMİR</i>	
A) Ülkemizde Nüfus ve Arazi Sayımlarının Tarihçesi	.251
1) Afyonkarahisar'da İlk Nüfus ve Arazi Sayımları (Tahrirler):	.252
2) XVI. Yüzyıl Karahisâr-ı Sâhip Sancağı'na Ait Sayım (Tahrir) Defterleri:	.253
B) Afyonkarahisar'da Yerleşim ve Demografik Durum	.255
1) Karahisâr Kalesi ve Fizikî Gelişim	.255
2) Mahalleler ve Demografik Durumları	.256
C) Afyonkarahisar'da Nüfus	.261
1) Osmanlı Döneminde Nüfus	.261
2) Cumhuriyet Döneminde Nüfus	.267

BEŞİNCİ BÖLÜM

AFYONKARAHİSAR'IN TARİHİ ESERLERİ

I. TÜRK ÖNCESİ ESERLER	.275
<i>Ahmet İLASLI - Muzaffer UYAN</i>	
A) Karahisar Kalesi	.275
B) Höyükler	.276
C) Afyon İlinde Kazı Yapılan Merkezler	.277
Ç) Frig Kaya Anıtları	.281
D) Antik Kentler	.284
E) Bölgemizde Para	.284
F) Bizans Dönemi Kaya Yerleşimleri	.287
II. AFYONKARAHİSAR'DA CAMİ VE MESCİTLER	.295
<i>Yusuf İLGAR - Mustafa KARAZEYBEK</i>	
A) Yüzyıllara Göre Cami ve Mescitler	.297
B) Kazalara Göre Cami ve Mescitlerin Özellikleri	.305
1) Karahisar Kazası Cami ve Mescitleri	.305
2) Bolvadin Kazası Cami ve Mescitleri	.326
3) Emirdağ Kazası Cami ve Mescitleri	.327
4) Sandıklı Kazası Cami ve Mescitleri	.328
III. AFYONKARAHİSAR'DA MEZARLIKLAR VE TÜRBELER	.341
<i>Yusuf İLGAR</i>	
A) Mezarlıklar	.342
B) Türbeler	.350
IV. AFYONKARAHİSAR'DA KERVANSARAYLAR, BEDESTENLER VE HANLAR	.359
<i>Özer KÜPELİ</i>	
A) Kervansaraylar	.359
B) Bedestenler	.362
C) Hanlar	.364
V. AFYONKARAHİSAR'DA MEDRESELER VE MEKTEPLER	.371
<i>Yusuf İLGAR</i>	
A) Medreseler	.371
1) Çay Medresesi (Taş Medrese)	.371
2) Gedik Ahmet Paşa Mektebi ve Medresesi	.373
3) Yoncaaltı (Tevlikiye) Medresesi	.374
B) Mektepler	.376
1) Sinan Paşa Mektebi	.376

2) Karahisâr-ı Sâhip Mekteb-i İdâdî-i Mülkîsi	376
3) Sanayi Mektebi	381
VI. AFYONKARAHİSAR'DA SU MİMARİSİ	385
<i>Mevlüt ÜYÜMEZ - Fevzi KAYA</i>	
A) Fetih Öncesi Su Mimarisi	385
B) Türk Dönemi Su Mimarisi	387
1) Selçuklular ve Anadolu Beylikleri Devri	387
2) Osmanlılar Devri	389
C) Su Yolları Üzerindeki Tesisler	389
VII. AFYONKARAHİSAR'DA ZAVİYELER	415
<i>Mustafa KARAZEYBEK</i>	
A) XVI. Yüzyılda Varolan Zaviyeler	418
B) XIX. Yüzyılda Varolan Zaviyeler	421
VIII. AFYONKARAHİSAR'DA SİVİL MİMARİ	427
<i>Hüseyin SEL</i>	
A) Afyonkarahisar Evlerinin Konumu	427
B) Afyonkarahisar Evlerinin Mekansal Durumu	429
C) Afyonkarahisar Evlerinin Özellikleri	431
D) Afyonkarahisar Evlerinin Yapısal Durumu	432
E) Mimari Elemanlar	436
IX. AFYONKARAHİSAR'DA ŞEHİTLİKLER	439
<i>Yusuf İLGAR</i>	
İNDEKX	451
AFYONKARAHİSAR KÜTÜĞÜ II. CİLT KONU BAŞLIKLARI	461

I. SELÇUKLU VE BEYLİKLER DÖNEMİNDE İDARÎ YAPI

Özer KÜPELİ*

Afyonkarahisar, 1071 Malazgirt Savaşı'nın ardından en hızlı ve en kesif surette Tükleşen bölgelerden birisi olmuştur. Mamafih Malazgirt Savaşı'nın kazanılmasından on yıl sonra Türkler İzmir'e kadar bütün Anadolu'ya hakim olmuşlardı. Ancak 1090'larda başlayan ve XII. yüzyıl boyunca devam eden Haçlı Seferlerinden ötürü Türkler Anadolu'nun iç kesimlerine çekilmek zorunda kaldılar. Ancak 1176'daki Myriokefalon Zaferi Anadolu'daki Türk hakimiyetini daha sağlam temellere oturtmuştur. Ardından Anadolu'daki diğer Türk birliklerinin itaat altına alınmasıyla II. Kılıçarslan ülkeyi idarî taksimata tâbi tutmuş ve on bir oğlu arasında paylaştırmıştır (1186)¹. Bunlar gittikleri Vilâyetin idaresi için birer idari teşkilat oluşturmuşlardır. Her bir oğul esas sultan olan babalarına tâbi olmakla beraber, kendi vilayetlerinde yarı müstakil birer hükümdar mevkisindeydiler. Bu taksimat sırasında Gıyaseddin Keyhüsrev'e Uluborlu ve Kütahya havalisi verilmiştir². Bu tarihlerde henüz kale eteğindeki küçük bir yerleşimden ibaret olan Afyonkarahisar, muhtemelen Gıyaseddin Keyhüsrev'e tahsis edilen topraklar içinde yer almıştır.

XII. yüzyıl sonlarında Türk hakimiyetinin Anadolu'da kesin surette yerleşmesiyle Afyonkarahisar şehirleşme yönünde büyük gelişme göstermiş ve bu havalî Selçuklu uç vilayetleri arasında yerini almıştır. Selçuklu vilayetlerinde en büyük amir konumunda "*sipehsalar*" bulunmaktadır. Nitekim Afyonkarahisar'da Sipehsalar Sâbikeddin Ebu'l-vefa İlyas bin Oğuz ve sonrasında oğlu Bedreddin Ebu Hâmi Hacı Muhammet 1209'dan önce Selçuklu valisi olarak bulunmuştur³. Mamafih şehir yakınlarındaki Altıgöz Köprüsü üzerindeki kitabeden ve Sincanlı'nın Boyalı Köyü'ndeki külliyyeden bu anlaşılmaktadır⁴. Şehirlerdeki asayiş işlerinden ise *subaşı* sorumluydu⁵. Bunlardan başka şehirlerde *şehir divanı* adıyla bir divan mevcuttu. Bu divanın üyeleri arasında naip, vali, müşî if, nazır, emir-i iğdişân, kâbız, muhtesip, hâcegân, ehl-i fütüvvet, ummâl ve muhterife bulunuyordu⁶.

1260'larda Selçuklu veziri Muinüddin Pervane uç vilayetleri emirliğini Sâhip Fahreddin Ali'nin oğulları Taceddin Hüseyin ile Nusreddin Hasan'a tevcih etmiş, ayrıca Kütahya, Sandıklı, Akşehir ve Beyşehir taraflarını da onlara iktâ olarak vermiştir⁷. Ancak Sâhip Fahreddin Ali ile Muinüddin Pervane arasındaki anlaşmazlık nedeniyle 1271'de Sâhip Fahreddin Ali vezaret makamından alınmıştır. 1274'te affedilerek tekrar bu makamı elde edince oğullarına da Denizli, Honaz ve Afyonkarahisar subaşılıkları verilmiştir⁸.

Sâhip Ataoğulları XII. yüzyıl sonlarında Afyonkarahisar'dan başka Sandıklı, Bolvadin, Denizli ve Honaz ve sair şehirlere sahiplerken, XIII. yüzyıl başlarından itibaren güçlerini yitirdikçe ellerindeki şehirleri de kaybetmeye başlamışlardır. Nitekim bu dönemde Eşrefoğulları Bolvadin'i, Germiyanogulları ise Sandıklı'yı ele geçirmişler ve birer cami yaptırmışlardır⁹.

* Okutman, Bursa Uludağ Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü.

Mamafih *Mesâlikü'l-ebâr*'ın verdiği bilgiye göre bu dönemde Sâhip Ataoğulları'nın Afyonkarahisar'dan başka şehirleri olmayıp, bin kadar köyü ve dört bin civarında askerleri vardı¹⁰. Buna mukabil Münecimbaşı *Cami-üd-düvel*'de Sâhip Ataoğulları'nın Afyonkarahisar'dan başka Sandıklı, Bolvadin, Şuhut, Barçınlı, Oynaş civarlarına da sahip olduklarını belirtirse de, Bolvadin'in Eşrefoğulları'na, Sandıklı'nın da Germiyanogulları'na ait olduğu bilinmektedir. Burada yazarın hatası, Osmanlı dönemindeki Karahisâr-ı Sâhip Sancağı kazalarını Sâhip Ataoğulları dönemiyle aynı kabul etmesinden kaynaklanmaktadır¹¹.

Afyonkarahisar'da XIV. yüzyıl ortalarında Sâhip Ataoğulları yerine Germiyanogulları hakimiyeti başlamıştır. XIII ve XIV. yüzyıla ait kaynaklarda beyliklere dair bilgilerimiz oldukça azdır. Mamafih bu kaynaklar beyliklerin idarî teşkilatlanmalarından ziyade genel coğrafya, memleket ve şehirlerin durumuna değinmektedirler. Yine de bu kaynaklardan her beyliğin kendi içinde bir idarî taksimatının olduğu anlaşılmaktadır. Zira *vilâyet* ya da *el/il* gibi deyimlere kaynaklarda tesadüf edilmektedir. Ancak bu tabirlerle nasıl bir idarî birimi kastedildiği ve ne kadar coğrafyayı kapsadığı hususu daha tam olarak aydınlanmış değildir¹². Keza bu husus XVI. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti için de söz konusudur. Bu bakımdan Afyonkarahisar'ın Germiyanogulları idarî taksimatında ne şekilde yer aldığı bilinmemekteyse de, muhtemelen burası Germiyanlılara tâbi vilayetlerden birisiydi.

Beylikler devrinde vilayetlerin yönetimi aile efradından veya güvenilir mirlivalardan birine verilirdi. Yine bu vilayetlerde adlî işlere bakan birer kadı bulunurdu. Mirlivanın iki asıl görevi vardı. Birincisi askerî olup kapısı halkı veya emrindeki timarlı sipahiler ile birlikte sefere katılmak, savaşlarda hazır bulunmak, ikincisi ise mıntıkasındaki halkın güvenini ve düzenini sağlamaktır. Bu ikinci görevde mirlivaya bazı görevliler yardım etmektedir. Bunlardan zâim bir nevi şimdiki savcı konumundadır. Soruşturmayı yürütüp suçluları tespit edip kadının karşısına çıkarır. Ases veya yatakcı denilen gece bekçileri ise sabaha kadar çarşı ve pazarlarda dolaşarak esnafın ve evlerin güvenliğini sağlarlardı¹³. Vilayetlerde mirlivadan sonra ikinci önemli yönetici olan kadılar, merkezden hükümdar beratı ile atanmakla beraber kendi salâhiyet bölgesi içerisinde¹⁴ dinî ve örfî hukuka göre anlaşmazlıkları çözümlmek yanında, yetkileri dahilinde idarî, malî, askerî ve beledî işlerle de uğraşmaktaydılar.

Anadolu beyliklerinde toprak idaresi ise ikta yani timar, vakıf ve mülk arazi şeklinde başlıca üç kısma ayrılmıştır¹⁵. Selçuklularda olduğu gibi beylikler döneminde de toprak gerçekte devletin malı olup, reaya üretimde bulunmak, toprağı boş bırakmamak ve yerini terketmemek şartıyla tasarrufundaki toprağı istediğı gibi kullanabilirdi. Toprağın tasarrufu erkek çocuklara intikal edebilirdi. Yani toprağın çıplak mülkiyeti devlete, kullanma hakkı ise reayaya aitti. Bununla birlikte reaya işlediğı toprağın karşılığı olarak elde ettiği mahsulden devlete bir miktar vergi verirdi¹⁶.

Kısacası beylikler devrinde idarî teşkilatlanma Selçukluların ki ile hemen hemen aynıdır. Mamafih Osmanlılar da buna bağlı kalmışlar ve fethettikleri Türk beyliklerindeki idarî yapılanmayı çoğu zaman aynen muhafaza etmişler, bu beyliklerin topraklarını bir sancak addetmişlerdir.

DİPNOTLAR

- ¹ İbni Bibi, *El Evamirü'l-Ala'ıye Fî'l-Umuri'l-Ala'ıye (Selçuk name)*, II, (haz. Mürsel Öztürk), Ankara 1996, s. 41.
- ² Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 1993, s. 217.
- ³ Claude Cahen, *Osmanlılardan Önce Anadolu*, (çev. Erol Üyepazarcı), İstanbul 2000, s. 203.
- ⁴ Altıgöz Köprüsü ve Boyalı Külliyesi için bkz. Süleyman Gönçer, *Afyon ili Tarihi*, I, İzmir 1971, s. 262-267.
- ⁵ Subaşı ve şubaşılık hakkında bkz. Tuncer Baykara, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş I, Anadolu'nun İdari Taksimatı*, Ankara 1988, s. 31-36.
- ⁶ Bu görevliler hakkında bkz. Tuncer Baykara, *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*, Ankara 1985, s. 72-78.
- ⁷ Aksaraylı Kerimeddin Mahmud, *Selçukî Devletleri Tarihi*, (çev. M. Nuri Gençosman-Önsöz ve notlarla neşr. F.N. Uzluk), Ankara 1943, s. 162.
- ⁸ İbni Bibi, *El Evamirü'l-Ala'ıye Fî'l-Umuri'l-Ala'ıye (Selçuk-name)*, II, (çev. Mürsel Öztürk), Ankara 1996, s. 171-176.
- ⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara 1988, s. 43-44, 60.
- ¹⁰ Yaşar Yücel, *Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar: Çoban-oğulları, Candar-oğulları Beylikleri, Mesaliki'l-ehsar'a Göre Anadolu Beylikleri*, I, Ankara 1991, s. 192-193.
- ¹¹ Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, s. 152.
- ¹² Beylikler devrinde idarî birimlerle ilgili istilahlar hakkında bkz. Feridun M. Emecen, "Beylikten Sancığa: Batı Anadolu'da İlk Osmanlı Sancaklarının Kuruluşuna Dâir Mülâhazalar", *Belleten*, LX/227, (Nisan 1996), s. 81-91.
- ¹³ Yaşar Yücel, "Anadolu Beyliklerinde Devlet Teşkilâtı ve Toplum Hayatı", *Belleten*, LIV/210, (Ağustos 1990), s. 811-812.
- ¹⁴ Kadıların salahiyyet bölgeleri şu şekilde ifade edilmiştir: "Kadıların kaza/hukuk daireleri kadılık, günümüz tâbiri ile kazalardır. Kaza, kadının görev yaptığı yer anlamında olup günümüzde, idari bakımdan akla gelen anlamı ile bir değildir. Bir başka deyişle, kadılık, bir kadının görev münkası, genellikle Selçuklu devrinde bir şubaşılığı, günümüz tâbiriyle bir vilâyeti içine alabiliyordu.", bkz. Baykara, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş*, s. 215.
- ¹⁵ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilâtına Methal*, Ankara 1988, s. 138-150.
- ¹⁶ Yücel, *a.g.m.*, s. 817.